

Inter- og transkønnede livs levelighed

Holm, Marie-Louise *Fleshing Out the Self: Reimagining Intersexed and Trans Embodied Lives through (Auto)biographical Accounts of the Past* (diss.).
Linköpings universitet: Filosofiska fakulteten 2017 (425 sider)

BÅDE HISTORISK OG aktuelt formes ikke-ciskønnede personers livsmuligheder afgørende af, hvorvidt de myndigheder, der afgør ens skæbne, er i stand til at forestille sig ens liv som *leveligt*. Denne forestillings-evne kan vise sig at være endog meget langt fra den ikke-konventionelt kønnedes, og det er netop dette spænd mellem inter- og transkønnedes egne livsfortællinger og andres fortællinger om dem/os, som udgør omdrejningspunktet for Marie-Louise Holms afhandling. Overordnet er afhandlingens interesse den måde, hvorpå kategorierne ”interkønnet” og ”transkønnet” i de første to tredjedele af det 20. århundrede udspaltes af betegnelsen ”hermafrodit”. Dette undersøges med afsæt i et højst interessant og hidtil ikke belyst historisk kildemateriale bestående af 55 inter- og transkønnedes autobiografiske beretninger fra 1900 og frem til 1970’erne. Sådanne egen-beretninger udgjorde en central del af det danske medicinsk-juridiske råds evaluering af ansøgninger om medicinsk transition og/eller ændringer af juridiske køns-status.

Fleshing Out the Self’s teoretisk-metodiske afsnit placerer den i en foucaultiansk analysestrategi, hvis interesse ikke er at identificere hidtil fejlbetegnede kønsidentiteter, men i stedet at undersøge den historiske fremkomst af sådanne specifikke identiteter i et samspil mellem juridiske og medicinske institutioner, behandlere og personerne selv. Af-

handlingen placerer sig således i forlængelse af queer og "postmoderne" teori, men også i kritisk opposition til dele af denne traditions tendens til at læse (især transpersoner) gennem den dikotomien "normativ eller subversiv?" (historikeren Bernice Hausmans forskning udgør her afhandlingens centrale modstykke). I stedet fokuserer afhandlingens analyse på, hvordan hovedpersonerne forstillede sig mulighedsbetingelserne for deres egen levelighed. Her benyttes blandt andet handicapforsker Rosemarie Garland-Thomsons (2011) "misfit"-begreb som en begrebsliggørelse af det inkompatible møde mellem system og krop.

Med udgangspunkt i ovennævnte materiale fokuseres der på to cases, hvis hovedpersoner er blevet diagnosticeret som henholdsvis "pseudohermafrodit" (interkønnet mand) og "ægte transvestit" (transkvinde). Afhandlingens metodiske spørgsmål til disse cases informeres af nutidige kritikker af sundhedssystemets begrænsende forestillinger om trans- og interkønnede, som minimerer muligheden for "diverse embodied lives" (Holm 2017, 29). Med baggrund i disse kritikker går Holm på jagt efter fremkomsten af sådanne forestillinger. Det gælder for eksempel fortællingen om at være "født i den forkerte krop", om at opleve sig selv som entydigt kønnet og kompulsivt heteroseksuel, og om den medicinske behandling som vejen fra *lidelse* til mulig *lykke*. Holm viser, at disse fortællinger er nogle, som trans- og interkønnede på én gang med-etablerede og fortalte sig selv ind i for at opnå behandlingsmæssige og juridiske rettigheder. Men selvom selvberetningerne således er fremkommet under det medicinsk-juridiske systems pres, er det Holms pointe, at de også indeholder forhandlinger med og kritiske modfortællinger til de binære, heteronormative fortællinger. Det gælder for eksempel interkønnede Klausens insisteren på en mere tvetydig fortælling om sin kønsidentitet og transkønnede Fishers fortælling om sin kærlighedslykke i Københavns butch lesbiske miljø. Analysens nærlæsning af de behandlede egne beretninger, lægejournaler, breve og juridiske dokumenter viser på glimrende vis de forskelligartede kampe og forhandlinger, som trans- og interkønnede indgik i, og Holm gør med sin analyse et overbevisende stykke arbejde i forhold til at udpege en linje op til problematikker, som stadig er aktuelle i dag: Især fremstår seksualbiolog og

formand for det danske Retslægeråd Knud Sand som personificeringen af det grundlæggende behandlings- og forskningsetiske problem, der opstår, når *behandleren*, *forskeren* og *gatekeeperen* er én og samme person. En problematik, som kendetegner den danske praksis om transpersoner helt frem til i dag (Raun 2015).

De restriktive danske regler for citering af personfølsomt materiale har tvunget Holm til at finde kreative måder at anvende materialet på. Disse måder inkluderer reartikulering og kildenær genfortælling som alternativ til mere direkte citatbrug. Dette greb er på mange måder vellykket og medvirker til at gøre afhandlingen højst læseværdig. Omvendt er den reartikulerende praksis selvsagt ikke uden etiske og epistemologiske udfordringer, og disse kunne afhandlingen med fordel have inddraget mere grundige refleksioner over. Det gælder først og fremmest de magtrelationer, som reartikuleringerne nødvendigvis indebærer. Med Gayatri Spivaks (1988) ord er forskeren aldrig et gennemsigtigt medium for den andens stemme, men præger afgørende enhver genfremstilling med sin egen agenda og position. *I Fleshing Out the Self* består denne agenda blandt andet i interessen for de uenigheder, instabiliteter og forhandlinger omkring hovedpersonernes kønsidentiteter, som udkæmpes mellem personerne selv og de medicinsk-juridiske eksperter (79). Dette er et fokus, som betyder, at afhandlingen i høj grad får fat på de flertydigheder, den eftersøger. Men spørgsmålet er, om den ikke også kommer til at producere kønnet stabilitet og entydighed som sin negative, andetgjorte position (en fare som tranforsker Tobias Raun netop advarer imod i *lambda nordica* 2014)? Paradoksalt er det for eksempel netop Holms omhyggelige fremstilling af Fishers selvfortælling, som formår at overbevise denne læser om, at hun ikke i nævneværdig grad var i tvivl om sin kønsidentitet som kvinde (heller ikke selv om hun ultimativt blev tvunget til officielt at re-transitionere). Det synes derfor forvirrende, at afhandling ikke støtter Fishers selvdefinition ved konsekvent at benævne hende som ”hun”. Her vælger Holm i stedet at skifte mellem forskellige typer af pronominer, alt efter hvilken kilde de udlægges. Et greb, som udgør et forsøg på at forblive loyal over for den givne kilde, sådan at blandt andet eksperternes fejlkønning af patienterne også fremstår

med al sin voldelige tydelighed. Selvom motivationen således er helt forståelig, rejser dette dog igen andre spørgsmål: dels om farerne ved at gentage diskursiv vold, dels om hvorvidt man, ved at forsøge at være loyal over for alle kilder, ender med ikke at være loyal over for nogen af dem (et forhold, som også spejles i litteraturfortegnelses deadnaming af transkønnede forskere). Her kunne det ønskes, at afhandlingens politiske situering havde resulteret en beslutning om, hvem dens vokabular primært skal sigte på at yde retfærdighed.

Dette ændrer dog ikke på, at *Fleshing Out the Self* udgør et omfattende og vigtigt stykke arbejde. Ikke mindst bør det fremhæves, at de analytiske kapitlers læsevenlighed gør en samling vigtige inter- og transkønnedes historier tilgængelige også uden for en akademisk kontekst og dermed yder sit eget bidrag til den inter- og transkønnede aktivistiske historie, som den tager afsæt i. Holms samvittighedsfulde genlæsninger efterlader læseren med et idékatalog af livshistorier fra alternativt kønnede mennesker, som – om ikke andet så momentvis – fandt måder at gøre deres liv levelige på.

MONS BISSENBÄKKER
CENTER FOR KÖNSFÖRSÖKNING,
KÖBENHÄVNS UNIVERSITET

REFERENCER

- Garland-Thomson, Rosemarie. 2011. "Misfits: A Feminist Materialist Disability Concept." *Hypatia* 26.3:591–609.
- Raun, Tobias. 2014. "Trans As Contested Intelligibility: Interrogating How to Conduct Trans Analysis with Respectful Curiosity." *lambda nordica* 19.1:13–37.
- . 2015. "Judge & Jury: Når institutionen undersøger sig selv." *peculiar.dk* (blog), 12. december. <http://peculiar.dk/judge-jury-naar-institutionen-undersoeger-sig-selv/>.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. 1988. "Can the Subaltern Speak?" I *Marxism and the Interpretation of Culture*, redaktører Cary Nelson og Lawrence Grossberg, 271–313. Urbana: University of Illinois Press.